

„ Včelí medvídci na ovocných stromech“

U Jeslí
2021

Zpracovala: Martina Prosecká

Včelí medvídci na ovocných stromech

Tematický blok: **Jaro u nás** (charakteristické znaky jara, zejména změny v přírodě)

Léto u nás (pozorování a vychutnávání přírody společně s rodiči)

Podzim u nás (sklizení úrody, plodů, příroda se chystá na zimu).

Cíle předškolního vzdělávání

1. Dítě a jeho tělo - Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsah pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí.
Rozvoj fyzické i psychické zdatnosti.
2. Dítě a jeho psychika - Osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení a psaní. Rozvoj schopnosti sebeovládání
Rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňující pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit.
3. Dítě a ten druhý - Vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.).
Rozvoj kooperativních dovedností.
4. Dítě a společnost - Seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije.
Vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat.
5. Dítě a svět - Pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit.
Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách.
Vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí.

Očekávané výstupy:

1. Dítě a jeho tělo - Zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí.
Ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem.
Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku.
2. Dítě a jeho psychika - Domluvit se slovy i gesty, improvizovat.
Sledovat a vyprávět příběh, pohádku.
Popsat situaci (skutečnou, podle obrázku).
Sledovat očima zleva doprava.
Záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost.

Chápat prostorové pojmy.

Chápat elementární časové pojmy.

Orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase.

Vyjádřit souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují. Být citlivé ke vztahu k živým bytostem, k přírodě, k věcem. Těšit se z hezkých a příjemných zážitků.

3. Dítě a ten druhý - Uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým a respektovat je.

Chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu.

4. Dítě a společnost - Uvědomovat si, že ne všichni lidé respektují pravidla chování, že se mohou chovat neočekávaně, proti pravidlům, a tím ohrožovat pohodu i bezpečí druhých.

Odmítat společensky nežádoucí chování. Zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik.

Vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností.

5. Dítě a svět - Vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý – jak svět přírody, tak svět lidí. Mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí.

Rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které jemu mohou poškozovat, všimnout si nepořádků a škod, upozornit na ně.

Pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.).

Plán: Tematické okruhy doplníme o průběžné pozorování a zkoumání nově vysazených ovocných stromů, péči o ně, pozorování a zkoumání hmyzu, zvláště pak chráněných čmeláků v novém čmelínu.

Dítě na konci projektu pozná ve svém okolí čmeláka, jeho vývojová stádia, bude mít povědomí o významu čmeláků pro člověka. Dále se dozví o významu rostlin a stromů, jejich částech a průběhu cesty od květu k plodu. Poznává některé ovocné stromy. Dítě si uvědomí, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v okolí chovají, ovlivňují životní prostředí. Rozlišuje aktivity, které mohou zdraví okolního životního prostředí podporovat a které jemu mohou poškozovat, všimne si nepořádku a škod, upozorní na ně, bude motivováno k pomoci a péči o okolní životní prostředí. Zprovozníme hmyzí hotel pro broučky.

Vzdělávací nabídka:

Aktivity: Práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií. Hudební, výtvarné a pracovní činnosti. Smyslové činnosti, které jsou tematicky zaměřené na životní prostředí. Ekologicky motivované herní a pohybové aktivity, planetárium, ozdravné činnosti.

Metody: Hra, pozorování, osobní prožitek - zkušenosti, rozhovory, vyprávění, čtení, dramatizace, PH, vycházky, tvoření.

Motivační literární texty: Jiří Kahoun - Příhody včelích medvídků, Včelí medvídci od jara do zimy, Ondřej Sekora – Čmelák Aninka a Ferda Mravenec, Jan Lebeda – Medovníček, Čmelák Melák - Kamila Urbanová, Čmeláčí královna – podle Veroniky Müllerové

Další literární materiál: LibbyWalden, CloverRobin – leporelo – Hmyzí hotel, encyklopedie, Helena Vévodová a Miroslav Růžek - Cvičení s říkankou pro malé děti

Písničky: „Na políčku v jetelíčku“ a další písničky z knihy J. Kahouna - Příhody včelích medvídků

Zvuky:- CD „Co je to?“ 2x, ptáci - dřevěná pomůcka

Planetárium – „Život stromů“ význam stromů pro naši planetu, části stromu: kořen, kmen a koruna z listů, růst stromů, fotosyntéza, jehličnaté a listnaté stromy, opadavé a stálezelené stromy, proč jsou listy zelené, chlorofyl - 18. 3. 2021

Odpovíme na otázky:

- Kdo je brundibár?
- Význam čmeláků a včel.
- Co nám dávají?
- Kde čmeláci bydlí?
- Jak to chodí ve čmeláčím hnízdě?
- Jak vypadá plástev?
- Rozdělení rolí ve čmelíně.
- Jak vypadají - rozdíl mezi čmelákem a včelou.
- Co čmelák sbírá? Čím se živí?
- Co možná uvidíme?
- Pokusy se semínky, větvička ve váze.
- Význam stromů.
- Pozorování stromů jabloně, hrušky a slivoně.
- Pozorování cesty od květu k semenáčku a plodu..
- Poznávání ovoce podle chuti.
- Hmyzí domečky.
- Odpovídáme na zvědavé otázky.
- Písničky, básničky, pohádky, pohybové a výtvarné činnosti
- Připomeneme - První jarní den 20.3., Světový den vody 22.3., Velikonoce 2.4.-5.4., Den Země 22.4., Čarodějnice 30.4., Den Slunce 3.5., Svátek matek 9.5., Den rodiny 15.5., Den otevírání studánek 31.5., Den dětí 1.6., a Den otců 20.6.

Příloha

POHÁDKY:

Čmelák Melák - Kamila Urbanová

Bylo léto a zrály maliny. Adélka má maliny moc ráda, protože jsou sladké a zdravé. Maminka ji několikrát opakovala, že si musí malinu nejdříve dobře prohlédnout, než ji strčí do pusy.

„Může tam být brouček, nebo dokonce vosa! To by bylo potom nadělení!“ vysvětlovala jí.

Adélka maliny hladově trhala z keře a nevěšila si včelky, která tady zrovna opylovala květy. Ucítila najednou ostrou bolest na ruce. „Píchla mě do ruky včela! Maminko, maminko, to bolí. Au, to štípe!“ volala a utíkala do kuchyně. Maminka jí na to dala ocet. To pomohlo a bolest byla okamžitě menší. „Tak už přestaň plakat!“ utěšovala ji maminka. Adélka se uklidnila a večer už jí ruka ani trochu nebolela. Byla z toho breku celá unavená a šla brzy spát. Pohádkový skřítek ji ten večer povídal další pohádku na dobrou noc... Poslouchejte, děti:

Čmeláci nežijí jako včelky v úle, ale v zemi pod trávou. Na zahradě pod jabloní mají své království. Je tam dobře ukryto. Prozradí je jenom bzučení čmeláků, kteří se vracejí zpět do hnízda.

Čmelák Melák byl úplně obyčejný čmelák, pouze měl na bříšku méně chloupků než ostatní a proužky více žluté. Protože pořád poletoval a málo odpočíval, byl štíhlejší a z dálky by se mohl zaměnit s vosou. Ten den sluníčko svítilo a kytičky na louce volaly jedna přes druhou: „Pojď ke mně, napij se z kalíšku, jen já mám nejsladší nektar ze všech kytiček!“ A čmeláček létal od kytičky ke kytičce, až se mu kalíšky přelévaly tou sladkou šťávou. Ještě se napil dosyta, až měl plné bříško. Pak už letěl zpátky do hnízda, aby vylil do pláství to, co nasbíral. Vyklepal z košíčků kuličky pylu na stavbu nových domečků pro čmeláčí vajíčka, nakrmil malé čmeláčky a letěl zase na louku. Melák si zrovna pochutnával na nektaru z bodláku, když uslyšel odněkud z lesních malin skupinku pačmeláků:

„Dnes k večeru pronikneme do čmeláčího hnízda pod jabloní. Až se začne šeřit, napadneme stráž. Ani si ostatní nevšimnou, že nejsme čmeláci. Vždyť se jim tak podobáme! Pak rychle naklademe svá vajíčka. Až se mladí vylíhnou, budeme v přesile a obsadíme celé hnízdo!“

Meláček čmeláček už na nic nečekal. Ani nedopil sladkou šťávu a okamžitě letěl domů směrem k jabloni. „Pomoc, pomoc!“ volal ostatní, co mu síly stačily. Všichni čmeláci se k němu slétli a on povídal, co právě slyšel u lesa z malin. „Pačmeláci, pačmeláci!“ opakoval rychle, sotva popadal dech. „Co se děje?“ ptali se. „Povídej pomalu,“ volali na něj jeden přes druhého. „Pačmeláci na nás zaútočí dneska večer, slyšel jsem je, jak se o tom radili!“ „Ale ne! Co si jenom počneme?“ strachovali se a pospíchali za svoji královnou, aby se s ní o tom poradili. Královna byla ze všech nejstarší, nejmoudřejší a pokaždé si věděla rady.

Vyslechla své věrné poddané a pak pravila: „Pačmeláci jsou každý rok náš velký nepřítel. Tentokrát je ale přelstíme! Je nás více a jsme chytřejší než oni a díky čmelákovi Melákovi se na jejich přepadení můžeme připravit! Nebojte se a neztrácejte naději!“ dodávala odvahy ostatním čmelákům jejich královna. Vymysleli plán. Ještě do večera musí stihnout udělat falešné hnízdo, které by odlákalo pačmeláky. Vchod do pravého hnízda bude zakrytý něčím těžkým, aby se do něj pačmeláci nedostali. A jak řekli, tak udělali. Z hnízda vynesli ven několik prázdných starých voskových buněk, ve kterých býval kdysi med. Pak společnými

silami vyhrabali nožičkami díru, do které pak ty prázdné voskové buňky přenesli. Stálo je to spoustu sil a námahy, ale společně to dokázali. Všichni byli už moc vyčerpaní, ale neměli času nazbyt. Odpočinuli si jen na pár chvil a šli hledat nějakou věc na zakrytí vchodu do jejich domečku. A tak všichni létali a hledali něco velkého, čím by vchod do hnízda zakryli. Klacíky a větvičky byly pro ty malé čmeláčky moc těžké a listy ze stromů pokaždé odfouknul vítr... Když už si zoufali, že nic nenašli a že svůj boj prohráli, pomohl jim krtek. Právě vyryl hromádku tak blízko jejich domečku, že jim zasypal vchod hlínou. Za normálních okolností by se na krtek velice zlobili, ale teď mu byli vděční. A pak se všichni rychle schovali do díry ve starém dubu. Sotva tam dolétli, už je uviděli. Letělo jich asi sto. Vypadali jako oni, ale neuměli sbírat med, neměli na to košíčky. Živil se jenom tím, co nakradli čmelákům. Vletěli do falešného hnízda, nakladli tam svá vajíčka, a protože tam nenašli nic k jídlu, ráno vyletěli zase ven.

„O malé se nám postarají čmeláci a my si musíme najít nějaké lepší hnízdo! V tomto není ani kapka medu!“ povídal jejich velitel, když letěli daleko za řeku. Potom si čmeláci vynesli hlínu, kterou jim tam naryl krtek, a nastěhovali se nazpět do svého domova. Zpívali si při tom stěhování dokonce i písničku:

Pačmeláci neznaj práci,
čmelákům jsou pro legraci.
Z hnízda jsme je vyhnali,
hodně jsme se nasmáli.

Čmelák Melák za odměnu ten den nemusel nic sbírat a ostatní ho jen krmili sladkým nektarem. Pak mu dali ještě hobla, ale potom už musel pracovat jako všichni ostatní čmeláci.

Čmeláci královna – podle Veroniky Müllerové

Velká rada čmeláčích dělnic se spolu s královnou schází na velké rozkvetlé louce. Dnes se sešly proto, aby prodebatovaly zničení svého hnízda, které zavinil člověk při pálení trávy na mezi. Hnízdo musí být znovu postaveno, pokud možno rychle, protože čmeláčí královna čeká potomstvo. Čmeláčí královna hledá vhodné místo pro nové hnízdo, proto létá po celé louce. Když tu uvidí opuštěnou díru, kde kdysi žila myška. Slunce pěkně hřeje a sousední trnkový keřík uchrání hnízdo před větrem. Královna je přesvědčena, že našla nejvhodnější místo pro nové potomstvo a hned začne hnízdo uklízet a zabydlovat. Je slyšet, jak si k práci pěkně pobrukuje. Uvnitř hnízda královna vytvoří první dosti velkou buňku, kterou naplní pylem a medem. To bude kolébka čmeláčích larviček, které se vylíhnou z nakladených vajíček. Larvičky brzy vyjedí svou zásobu, ale královna je nenechá zemřít hlady. Nanosí jim vždy spousty medu a pylu, aby byly dosti silné a mohly si upříst hedvábná vlákna, do kterých se zakuklí. Za nějaký čas vylezou z kukliček mladí čmeláci. Jsou to dělnice, které budou od teď pomáhat královně krmit nové larvičky. Nové čmeláčí hnízdo pomalu roste. Uvnitř již v bezpečí a teple odpočívá královna. Ostatní přinášejí ty nejlepší lahůdky. Musí být silná, čeká jí totiž vyčerpávající práce, kladení vajíček. Nyní ale může odpočívat. Je unavená. Tělo má těžké jako z olova. I ty můžeš cítit, jak je těžké. Celé její tělo je těžké. Královna se cítí klidně a uvolněně, je jí příjemné teplo. Tělo má příjemně prohřátě a krásně teplé. I ty můžeš cítit, jak je prohřáté. Je naprosto klidná a uvolněná. Cítí se příjemně. Prostupuje ji hluboký klid a uvolnění. Leží spokojeně a uvolněně v měkkém pelíšku. Dech má klidný a lehký. I ty můžeš cítit, jak je uvolněná a jak lehce dýchá.

BÁSNIČKY:

Na jeteli – František Hrubín

Čmeláka tu v jeteli
včely bzučet učí,
on však nedbá na včely,
dál si po svém bzučí.
Poletuje v jetýlku,
celý den je čilý,
mnohou včelku bzučilku,
zahanbí svou pílí.

Čmelák- Kamila Urbanová

Tlustý čmelák ráno letěl
opylovat sladký jetel.
Pyl posbíral do košíčku,
nakukoval do kalíšků.

Sosákem sál nektar z květů,
dobře, že ten bzučoun je tu.
Žihadlo své dobře skrývá,
málokdy ho používá.

Čmelda žije pod zemí,
zákonem je chráněný.
Než odletěl za vrata,
navštívil nám rajčata.

Čmelák měl nehodu

Čmelák měl nehodu,
spadl, spadl na vodu.
Stará olše, co tu stála,
Nad broučkem se slitovala,
poslala mu dolů list.
Na tom lístku jako v člunku,
přeplaval čmeláček tůňku.

Čmelák

Pruhované šatičky,
nosí bručoun maličký.
Než vysaje vonný med,
sosáčkem si změří květ.

PÍSNÍČKY

Příhody včelích medvídků - Jiří Kahoun

Na políčku, v jetelíčku
tam, kde potok pramení,
dobře je nám po tělíčku
zákonem jsme chráněni,
sosáčkama sosáme,
bez přestání to samé,
do pěti, do pěti, do pěti, do pěti
musíme být u maminky v doupěti.

A další z uvedené knihy.

TANEČKY A POHYBOVÉ HRY:

„Na jeteli“ - František Hrubín - Špalíček veršů a pohádek

Pomůcky: velké papírové květy (podle počtu dětí – 3-4 děti na 1 květ)

Čmeláka tu v jeteli
včely bzučet učí,
on však nedbá na včely,
dál si po svém bzučí.
Poletuje v jetýlku,
celý den je čilý,
mnohou včelku bzučilku
zahanbí svou pílí.

Děti poletují jako čmeláci mezi květinami a dávají pozor na slova. Pokud by se blížil člověk se sítkou, urychleně přistanou na nejbližším květu. Mohou bzučet jako čmeláci. Všichni se musí vejít na nějaký květ, jinak je člověk chytí.

Pozor! Královna

Pomůcky – papírová koruna

Královna musí dohlížet nad svým úlem, zda vše probíhá tak jak má a včelky někde nelenoší. Pokud má královna (učitelka) korunu na hlavě, včelky (děti) musí pracovat. Děti předvádějí různé činnosti (např. vaření, úklid). Jakmile si královna (učitelka) korunu sundá, neposlušné včelky si dělají, co chtějí (děti volně běhají po herně).

Včelí a čmeláci společenstvo

Pomůcky - šátek

Všechny včelky se dobře znají a dokáží poznat jedna druhou i poslepu. Děti utvoří kruh, jedno z dětí si stoupne doprostřed kruhu a učitelka mu zaváže oči šátkem (nebo je může mít pouze zavřené – dle volby dítěte). Vybereme kamaráda, který půjde stejně jako první dítě doprostřed kruhu. Dítě se zavázanýma očima jej poznává pouze podle hmatu. Ostatní děti se snaží nenapovídat.

Čističky

Pomůcky – různé barevné papírové geometrické tvary (trojúhelníky, kolečka, čtverce, obdélníky)

Po koberci rozmístíme různé barevné papírové geometrické tvary a řekneme dětem, že si zahrajeme na včelky uklízečky, které musí jednotlivé tvary rozdělit dle barvy a tvaru a udržet tak v úlu pořádek.

Trubač

Pomůcky - padák

Pokud je v úlu příliš velké horko, musí včelky úl větrat. Zvedáme padák nad hlavu a zase dolů, neseme ho v různých polohách, podbíháme ho podle barvy, které se držíme, schováváme se pod něj apod.

Létavky (překážková dráha)

Pomůcky – švédská bedna, švihadlo, kuželky, papírové kuličky (nektar), kruh (úl), papírové květiny, lavička

Čmeláci létají pro sladký nektar na louku plnou rozkvetlých květin. Než se na ní dostanou, musí např. přeletět hory (švédská bedna – přelézt), vody (přeskoky přes lavičku), les (běh mezi kuželkami) a teprve potom mohou sebrat sladký nektar (papírovou kuličku) a donést ho do čmelínu (chůze po švihadle).

Cvičení s včelkou

Pomůcky – žlutohnědý krepový papír nastříhaný na proužky

Tak do toho včeličko,
protáhni si tělíčko.

Jedno křídlo, druhé křídlo,
nejsem žádné motovidlo.

Hlava dolů, nahoru,
letí včelka přes horu.

Doprava, doleva,
bude zase výměna.

Letí včelka přes palouček,
letí včelka kolem.

Letí mezi květinami,
přes louky a pole.

Bzučí včelka na louce,
přenáší pyl lehounce. - přerušovaný běh sednem na slovo BZUM

VÝTVARNÉ ČINNOSTI:

Výroba Čmelry nebo Brumdy

Pomůcky: černé a žluté papíry, lepidlo, provázek, šablony křídel, nůžky, tempery, šablony očí, pastelky

Dva žluté a dva černé papíry zmačkáme a slepíme dohromady tak, aby bylo zachováno pořadí žlutá, černá, žlutá a černá - tělo čmeláka, připravíme křídla z modrého papíru, připevníme na tělo čmeláka křídla i oči a mezi druhý a třetí článek uvázat provázek na pověšení.

Výroba koruny pro včelí královnu

Pomůcky – čtvrtky, tempery, nůžky, suché vylisované květiny (úkol pro děti a jejich rodiny z předešlého týdne), lepidlo (výsuvné, tyčinkové). Děti si rozdají čtvrtky s předkresleným tvarem koruny. Korunu si vybarví temperovými barvami a její tvar po zaschnutí vystříhnou a nalepí na ni suché květiny.

Čmelák

Pomůcky – ruličky toaletního papíru, barevný papír, fixy, lepidlo, nůžky Děti si rozdají žlutý a hnědý papír, na kterém jsou předkreslené pruhy. Dle čáry si vystříhnou žluté a hnědé proužky, které střídavě nalepí na ruličku toaletního papíru. Fixem dokreslí včelce oči. Z černého papíru vystříhnou předkreslená tykadla, která nalepí na ruličku. Na modrý papír obkreslí křídla čmeláka dle šablony a nalepí je na zadní část ruličky.

Stavíme včelí dílo

Pomůcky – špejle, modelína Děti si vezmou potřebné množství modelíny a špejli. Motivujeme děti představou, že jsme včelky stavitelky, které staví včelí dílo. Děti vytváří z modelíny kuličky, které napichují na špejle a prsty do nich dělají dírký.

Květiny, broučci, stromy - různé techniky a materiály

PL - grafomotorika

OZDRAVNÉ ČINNOSTI:

Dechová cvičení – prodlužování fáze nádechu a výdechu / motivace-čicháme ke kytičce,...

Pobyt venku - vycházka na louku – prostor u řeky, kde bychom mohli najít čmeláky, včely a jiný hmyz. Zabavit děti po cestě k vybranému místu, všímavost dětí, znalost přírody, různé biotopy. Během cesty lesem si všimnout rozkvetlé přírody a přítomných živočichů. Jaká znají zvířata, která žijí v lese, stopy zvířat. Může tady žít čmelák? Kde jinde bychom ho mohli ještě vidět (pole, louky, skalní soustavy, stodoly apod.).

Pozorujeme (očima, lupou) květiny, - pojmenujeme, určíme barvu, velikost, množství,... Pozorujeme živočichy, počítáme motýly,... Co do přírody nepatří - uvědomit si, že lidská činnost může přírodě a živočichům škodit, ale i prospívat. Jak chránit přírodu, jak ji neníčit.